

Vad säger forskningen om olika sätt att förbättra tandhälsan hos hund och katt?

Se även "Allmän information om tandsten och tandlossning".

Daglig tandborstning är så kallad "gold standard" för att förebygga plack, tandköttsinflammation, tandsten och tandlossning (parodontit). Allt annat ska ses som komplement.

Veterinary Oral Health Council, VOHC, är en oberoende märkning som garanterar vetenskaplig grund för påståenden om förbättrad tandhälsa (minskning av plack och/eller tandsten). En 20% minskning jämfört med kontrollgrupp räknas som effekt. På deras hemsida finns en lista över godkända produkter.

http://www.vohc.org/VOHCAcceptedProductsTable_Dogs.pdf

Nedan följer en sammanfattning av vad forskningen säger om vad som kan förbättra tandhälsan hos våra hundar och katter. Forskning pågår hela tiden och nya rön kan tillkomma som kompletterar de nedan angivna.

Tandborstning

Regelbunden tandborstning är en av de bästa metoderna för plack-kontroll. Den mekaniska borstningen avlägsnar effektivt placken. Tandkräm eller gel kan bidra med god smak vilket underlättar borstningen, många tandkrämer innehåller även substanser som sägs förbättra rengöringen mekaniskt eller kemiskt på olika sätt.

Massagen av tandköttet med tandborsten leder till ett friskare tandkött, men troligen är avlägsnandet av placken med tandborsten av avsevärt större betydelse.

Ett flertal studier har visat att mekanisk rengöring kan förebygga tandlossning (parodontit) hos hund och katt. Hur ofta tänderna behöver borstas för att upprätthålla en frisk mun är inte helt fastställt men rekommendationen är 1-2 ggr dagligen. Det största problemet med daglig tandborstning är att efterlevnaden ofta är låg.(1, 2)

Tandrengöring med textilier fungerar på samma sätt som borstning genom att mekaniskt avlägsna plack. Tyvärr rengör textil inte nere i tandköttsfickorna vilket gör det till ett något sämre alternativ än borste.

Foder för god tandhälsa

I en stor studie där man jämförde hundar som åt torrfoder med hundar som åt blötfoder sågs ingen skillnad mellan grupperna i tandhälsa.

Däremot finns det ett antal foder med speciella sammansättningar där konsistensen fungerar rengörande när hunden biter, och ett antal av dessa har bevisad effekt på tandhälsan och har fått VOHC:s godkännande.(1)

Olika typer av belöningsgodis

Många ätbara produkter utger sig för att förbättra tandhälsan utan vetenskapliga studier som bevisar detta.

Hexametaphosphate (HMP) har när den applicerats på ytan av hundkex-godis visats binda kalcium i saliv och på så sätt minskat tillgängligheten till kalcium i tandstensbildningen. En annan studie visade dock ingen sådan effekt.(1)

Flertalet belöningsgodis förlitar sig på mekanisk rengöring för att minska plack och tandsten. Vissa av dessa har i studier visat sig ha viss effekt medan andra inte har visat effekt i kliniska studier.(1) Se VOHC:s lista över godkända produkter.

Tuggben

En studie finns som visar att ökat tuggande generellt medförde minskning av tandsten, tandköttsinflammation och tandlossning. Studien mätte dock inte hur ofta eller hur länge hundarna tuggade på respektive material.

När det gäller tuggben av hud, grisöron, tjurmuskel o.s.v. (d.v.s. ätbara material utan egentligt näringsinnehåll) finns inga långtidsstudier publicerade. De studier som gjorts är med tillverkarspecifika tuggben av råhud, under begränsad tid, och där har man sett en viss effekt på tandstensbildningen.(1)

Råa köttben

Det finns anekdotiska rapporter om att råa köttben skulle förbättra tandhälsa hos hund och katt. Inga kontrollerade kliniska studier har publicerats som kan bekräfta detta. Risker som ses vid utfodring av råa köttben är tandfrakturer, infektion med bakterier eller parasiter, risker vid hantering samt nutritionell obalans.(1)

Tuggleksaker

Inga kliniska studier har kunnat visa någon effekt av den absoluta majoriteten av alla tuggleksaker av rep, snören och textilier, som marknadsförs. En del tuggleksaker kan tvärtom skada munnen genom att ge sår och tandskador i vissa fall. De kan också ge problem om de sväljs ned.(1)

Enzym-innehållande produkter

Dessa syftar på glucose oxidase och lactoperoxidase. Tillsammans med syre och vatten bildar de hypothiocanite. Denna jon finns även naturligt i saliv och har då visats ha antibakteriell aktivitet. Studier som gjorts har dock inte kunnat visa att enzym-innehållande gel ihop med tandborstning eller tuggben är bättre än enbart tandborstning respektive tuggben.(1)

”Dental sealants”

En osynlig polymer-barriär appliceras längs tandstenskanten omedelbart efter tandrengöring i narkos och appliceras sedan varje vecka hemma. Meningen är att preparatet ska hindra plack, saliv, foder mm

att fästa. Kliniska studier visar en säkerställd effekt, dock har inga långtidsstudier gjorts. Inga studier har gjorts med kombination av en sådan ”sealant” och t ex tandborstning eller tuggben.(1)

Klorhexidin

Klorhexidin är den mest effektiva och noggrant testade substansen för att kontrollera plack och tandköttsinflammation. Den har ett brett antimikrobiellt spektrum och är säker att använda (särskild lösning avsedd för munhålan ska användas). I nuläget finns framförallt bevisad effekt för kortare tids användning på hund, men data tyder på att även långvarig användning har tydlig effekt på tandhälsa.(1)

Munsköljer, sprayer, tillsatser till dricksvatten och foder

Ett antal olika munsköljer, sprayer och tillsatser till dricksvatten och foder marknadsförs för att förbättra tandhälsa och minska dålig andedräkt.

De innehåller ofta klorhexidin, alkohol, xylitol, essentiella oljor, enzymssystem, örter eller klorindioxid som aktiva ämnen. Klorhexidin har nämnts tidigare. En del av de andra har visats ha viss antimikrobiell effekt i studier på människor medan data från hund och katt saknas.

Lösliga zink-salter t ex zinkascorbate och zinkgluconate förekommer i ett antal produkter för tandhälsa. De har visats ha viss antimikrobiell effekt i vissa studier. De kan även ha effekt på dålig andedräkt, halitosis, eftersom de binder till svavelföreningar i munhålan.(1)

Alg-baserat kosttillskott (havsalg Algae D1070™): Godkännande av VOHC finns.

God allmänhälsa

Ett flertal sjukdomar kan påverka tandhälsan negativt, såsom njursjukdom, leversjukdom och olika immun-sjukdomar. Ett nedsatt immunförsvar kan ge ökade problem med tandlossning, men även ett överdrivet immunsvaret kan ge problem genom en överreaktion på den egna placken vilket leder till kraftig inflammation och tandlossning.

Ras / ärftlighet

Hos människa har setts ökad förekomst av framförallt den aggressiva typen av tandlossning i vissa familjer. Inga studier om detta finns publicerade på hund och katt. Däremot finns studier som visar att små hundar generellt får parodontit tidigare och i större utsträckning än stora hundar.(3)

1. Roudebush P, Logan E, Hale FA. Evidence-based veterinary dentistry: a systematic review of homecare for prevention of periodontal disease in dogs and cats. *J Vet Dent*. 2005;22(1):6-15.
2. Harvey C, Serfilippi L, Barnvos D. Effect of frequency of brushing teeth on plaque and calculus accumulation, and gingivitis in dogs. *Journal of Veterinary Dentistry*. 2015;32(1):16-21.
3. Hamp SE, Olsson SE, Farsomadsen K, Viklands P, Fornell J. A MACROSCOPIC AND RADIOLOGIC INVESTIGATION OF DENTAL DISEASES OF THE DOG. *Veterinary Radiology*. 1984;25(2):86-92.